

Martina Majić*
Siniša Jovčić**
Magdalena Bednjanec***

UTJECAJ VIŠEJEZIČNOSTI NA PROFESIONALNU MOBILNOST I MEĐUNARODNU KARIJERU STUDENATA

Sažetak

U ovom se radu analizira povezanost višejezičnosti s profesionalnom mobilnošću i razvojem karijere studenata hrvatskih sveučilišta u kontekstu međunarodnih karijera i mobilnosti. Istraživanje je provedeno među 250 studenata Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilišta Vern' i Međunarodnog sveučilišta Libertas tijekom akademske godine 2024./2025. Cilj istraživanja bio je utvrditi u kojoj mjeri znanje stranih jezika utječe na zapošljivost, karijerni razvoj i spremnost za rad u globalnom okruženju te procijeniti razinu institucionalne podrške učenju jezika na visokoškolskim ustanovama. Rezultati istraživanja pokazuju da višejezičnost ima snažan pozitivan utjecaj na profesionalni razvoj: 87 % ispitanika smatra da znanje više jezika povećava konkurentnost na tržištu rada, a 79 % navodi da im poznavanje jezika otvara mogućnosti za međunarodne karijere i sudjelovanje u Erasmus+ programima. Međutim, institucionalna podrška i dalje je neujednačena. Tek 32 % studenata smatra da ih fakultet aktivno potiče na učenje dodatnih jezika ili sudjelovanje u međunarodnim projektima. Istraživanje upućuje na potrebu sustavnog razvoja jezičnih politika u visokom obrazovanju te integracije višejezičnih kompetencija u sveučilišne kurikule kao ključnog čimbenika zapošljivosti u globaliziranom gospodarstvu.

Ključne riječi: karijerni razvoj, motivacija za učenje stranih jezika, zapošljivost, Erasmus iskustva, institucionalna podrška

1. Uvod

Globalizacija, digitalna transformacija i rast međunarodne suradnje značajno su promijenili zahtjeve tržišta rada i strukturu kompetencija potrebnih za uspjeh u suvremenom poslovnom okruženju. Današnje tržište rada sve više traži profesionalce

* Martina Majić, prof., viši predavačica, Sveučilište VERN', Zagreb, Hrvatska, martina.majic@vern.hr

** Siniša Jovčić, mag. ing., predavač, Sveučilište VERN', Zagreb, Hrvatska, sinisa.jovcic@vern.hr

*** Magdalena Bednjanec, mag. inf., predavačica, Tehničko veleučilište u Zagrebu, Hrvatska magdalena.bednjanec@tvz.hr

koji su, uz tehničke i stručne vještine, sposobni učinkovito komunicirati u multikulturalnim kontekstima. U tom se smislu višejezičnost više ne promatra kao dodatna prednost nego kao nužna profesionalna kompetencija.

Europska unija već više od dva desetljeća prepoznaje višejezičnost kao temeljnu sastavnicu koncepta tzv. europskog obrazovnog prostora. Prema Europskoj komisiji (2024), višejezičnost se smatra ključnom za poticanje mobilnosti, zapošljivosti i društvene kohezije. Eurostat (2023) izvještava da više od 80 % europskih poslodavaca preferira kandidate koji se aktivno koriste barem jednim stranim jezikom u poslovnoj komunikaciji, dok je u međunarodnim tvrtkama ta brojka iznad 90 %. U digitalnom su gospodarstvu jezične i komunikacijske vještine prepoznate kao kompetencije budućnosti (OECD, 2022) jer omogućuju suradnju u virtualnim, multikulturalnim i interdiciplinarnim timovima.

U hrvatskom kontekstu rast međunarodnih investicija, razvoj turizma i sve veća integracija u globalne poslovne tokove povećavaju potrebu za stručnjacima koji posjeduju interkulturalne i jezične kompetencije. Sve veći broj studenata sudjeluje u međunarodnim programima mobilnosti poput Erasmus+, što dodatno naglašava važnost višestrukog jezičnog obrazovanja. Ipak, unatoč institucionalnom priznavanju važnosti višejezičnosti, mnogi studenti i dalje ističu nedostatak sustavne podrške u razvijanju višejezičnih vještina, ne računajući engleski jezik koji je dominantan u visokom obrazovanju.

U području međunarodnog poslovanja višejezičnost je izravno povezana s kvalitetom poslovne komunikacije. Poslovni pregovori, pisana i digitalna korespondencija, rad u multikulturalnim timovima i svakodnevna interakcija s inozemnim partnerima zahtijevaju više od pasivnog znanja jezika. U takvom okruženju višejezične i interkulturalno kompetentne osobe brže i učinkovitije grade profesionalne odnose te lakše pristupaju globalnim tržištima rada. Zato se višejezičnost u međunarodnom poslovanju sve češće promatra kao temeljna poslovna kompetencija, a ne samo dodatna vještina.

U odnosu na te okolnosti, u ovom se radu istražuje kako studenti procjenjuju utjecaj višejezičnosti na zapošljivost, profesionalnu mobilnost i razvoj karijere te u kojoj mjeri obrazovne institucije potiču razvoj tih kompetencija. Polazi se od pretpostavke da višejezičnost ne doprinosi samo individualnoj zapošljivosti već i širem društvenom i ekonomskom kapitalu, povećavajući konkurentnost države i njezinih institucija u globalnom okruženju.

Svrha je istraživanja analizirati percepciju studenata o važnosti znanja stranih jezika za njihov profesionalni uspjeh, procijeniti razinu institucionalne podrške učenju jezika i međunarodnim iskustvima tijekom studija te ponuditi prijedloge za unaprjeđenje sveučilišnih politika u području višejezičnog obrazovanja.

Rezultati dobiveni anketom među 250 studenata s triju zagrebačkih sveučilišta omogućuju usporedbu različitih studijskih područja (ekonomije, menadžmenta, tu-

rizma, međunarodnih odnosa i poslovne komunikacije) te ukazuju na razlike u percepciji utjecaja višjezičnosti ovisno o iskustvu mobilnosti i razini studija.

U narednim poglavljima prikazuju se teorijski temelji koncepta višjezičnosti, primijenjena metodologija istraživanja, analiza rezultata i rasprava te zaključna razmatranja s implikacijama istraživanja na visoko obrazovanje i tržište rada u Hrvatskoj.

2. Teorijska razmatranja

Koncept višjezičnosti u suvremenim istraživanjima obuhvaća više od pukog poznavanja dvaju ili više stranih jezika. Uključuje kompetentno korištenje jezika u različitim kontekstima uz razumijevanje kulturnih i društvenih značenja koja oni nose. Višjezičnost je, stoga, fenomen na sjecištu lingvistike, sociologije, psihologije i ekonomije rada, a utjecaj na profesionalnu mobilnost studenata sve se više kao oblik kapitala analizira u interdisciplinarnom okviru.

Prema Bourdieu (1991), jezik predstavlja oblik simboličkog kapitala koji može donijeti društvenu moć i ekonomske prednosti. U tome smislu, jezični kapital ima mjerljiv utjecaj na zapošljivost i mogućnosti napredovanja. Pojedinci koji ovladaju većim brojem jezika posjeduju širi društveni i profesionalni horizont jer im se otvara pristup novim tržištima rada i kulturnim mrežama. Ginsburgh i Weber (2020) u svojoj studiji o „ekonomiji jezika” ističu da zemlje s višom stopom višjezičnosti ostvaruju bolje ekonomske pokazatelje jer njihova radna snaga može surađivati na međunarodnoj razini bez jezičnih barijera. Višjezičnost tako postaje strateški resurs nacionalne konkurentnosti, a ne samo osobna vještina. U međunarodnom okruženju rada i studija, poznavanje više jezika djeluje i kao mjerilo kompetencije, pokazatelj otvorenosti, kulturne inteligencije ili sposobnosti prilagodbe. Time višjezičnost funkcionira kao nematerijalna vrijednost koja pridonosi osobnom identitetu zaposlenika (Graddol, 2006).

Osim navedenog, Byram (1997) definira interkulturalnu komunikacijsku kompetenciju kao sposobnost razumijevanja, interpretacije i prilagodbe različitim kulturnim okruženjima. Prema Byramovu modelu (1997) učenje jezika ne obuhvaća samo gramatičko znanje već i razvoj interkulturalne svijesti te razumijevanja kako kulturne norme utječu na proces komunikacije. Slično tome, UNESCO (2022) u okviru koncepta „globalne kompetencije” naglašava da višjezičnost potiče empatiju, toleranciju i sposobnost suradnje s ljudima različitih kulturnih pozadina. OECD (2019) dodaje da se globalna kompetencija, u koju se ubraja i višjezična sposobnost, smatra jednom od najvažnijih vještina 21. stoljeća te je usporediva s digitalnom pismenošću i kritičkim mišljenjem.

Višjezični studenti time razvijaju sposobnost „kulturne navigacije”, odnosno prilagodbe kontekstu, a što im omogućuje uspješno funkcioniranje u međunarodnim

poslovnim strukturama. Ova se sposobnost često pokazuje presudnom za profesionalnu mobilnost, mogućnost selidbe, promjene radnog okruženja ili sudjelovanja u međunarodnim projektima.

Nadalje, hipoteza Mariana i Shooka (2012) o višjezičnoj prednosti pokazuje da dvojezične i višjezične osobe razvijaju bolju kognitivnu fleksibilnost i psihološku prednost, brže procesiraju informacije i lakše prelaze između različitih zadataka. Ove sposobnosti izravno su povezane s profesionalnim uspjehom, osobito u dinamičnim i međunarodnim poslovnim okruženjima. Međunarodno poslovanje ističe višjezičnost kao kritičan element poslovne komunikacije. Multinacionalne tvrtke i poslodavci očekuju zaposlenike koji mogu komunicirati s klijentima, voditi pregovore i razumjeti stručnu dokumentaciju na više jezika. Studije Graddola (2006) i Crystala (2012) i pokazuju da je upravo kombinacija jezične i interkulturalne kompetencije ključna za uspjeh u globalnim poslovnim procesima. U takvom okruženju višjezični studenti imaju veću prednost pri zapošljavanju u međunarodnom poslovanju, logistici, turizmu, međunarodnoj trgovini i menadžmentu.

Istraživanja u području psiholingvistike (Bialystok, 2015) potvrđuju da višjezični pojedinci imaju bolju koncentraciju, višu razinu metajezične svijesti i brže učenje novih koncepata, što ih čini prilagodljivijima pri ulasku na globalno tržište rada. Takva fleksibilnost postaje ključna u digitalnom gospodarstvu u kojem se očekuje stalno usvajanje novih tehnologija i komunikacijskih praksi.

Zaključno, i Graddol (2006) i Dearden (2014) upozoravaju da, iako je engleski postao globalan jezik poslovanja, prava konkurentnost proizlazi iz uporabe jezičnih kompetencija na više stranih jezika. U kontekstu Europe poznavanje je regionalnih jezika poput njemačkog, francuskog, talijanskog ili španjolskog sve važnije zbog ekonomskih i političkih odnosa unutar EU-a. CEDEFOP (2023) izvještava da kombinacija engleskog i barem još jednog europskog jezika povećava šanse za zapošljavanje čak 35 %.

U Hrvatskoj, u kojoj turizam i međunarodne usluge čine znatan dio gospodarstva, višjezičnost ima dodatnu vrijednost jer omogućuje neposredan kontakt s međunarodnim klijentima i partnerima. Prema istraživanju Hrvatske gospodarske komore (HGK, 2023), 68 % poslodavaca u sektoru usluga i 74 % u sektoru međunarodne trgovine navodi da poznavanje dvaju ili više jezika predstavlja ključan kriterij pri zapošljavanju.

U kontekstu obrazovnih politika u dokumentu Europske komisije (2023) *European Skills Agenda* naglašava se da je učenje stranih jezika važan dio cjeloživotnog obrazovanja i temelj konkurentnosti europske radne snage. Preporučuje se da svaki građanin EU-a zna najmanje dva strana jezika uz materinski. Hrvatska je, prema podacima Eurostata (2023), iznad europskog prosjeka u učenju engleskoga, ali ispod prosjeka u učenju drugog stranog jezika, osobito njemačkoga i francuskoga.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2024) u svojoj strategiji ističe potrebu uvođenja integriranih jezičnih modula u stručne i tehničke studije, čime bi se jezik povezao s konkretnim područjima (npr. „Jezik ekonomije”, „Tehnički engleski”, „Njemački u turizmu”). Međutim, na razini pojedinačnih institucija, odnosno u sklopu sveučilišta implementacija takvih programa još uvijek nije sustavno provedena.

Upravo zato visoko obrazovanje ima presudnu ulogu u razvoju višejezičnosti. Sveučilišta nisu samo mjesta učenja jezika već i inkubatori interkulturalnih iskustava. Programi poput Erasmus+, CEEPUS i bilateralnih suradnji omogućuju studentima da svoje jezične vještine testiraju u autentičnim kontekstima, što značajno povećava njihovu zapošljivost nakon studija (Europska komisija, 2020).

Višejezičnost je već prepoznata i na tržištu te je svrstana među tzv. „meke kompetencije” (engl. soft skills) koje poslodavci uz tehničko znanje sve više traže, što potvrđuju i OECD (2022) i CEDEFOP (2023). Posjedovanje višejezičnih kompetencija povezuje se s većom horizontalnom mobilnošću (mogućnošću promjene sektora rada) i vertikalnom mobilnošću (napredovanjem u karijeri). Višejezični zaposlenici češće rade u međunarodnim timovima i preuzimaju uloge koje uključuju komunikaciju s inozemnim partnerima.

Prema Eurobarometru (2023), 65 % Europljana koji se aktivno koriste barem dvama jezicima u poslu navode da su zahvaljujući tome ostvarili veću profesionalnu fleksibilnost i mogućnost rada u inozemstvu. Ovi podatci potvrđuju hipotezu da višejezičnost ne djeluje samo kao komunikacijska vještina već i kao strukturna prednost na globaliziranom tržištu rada.

Sintezom teorijskih uvida navedenih pristupa može se zaključiti da višejezičnost djeluje unutar više dimenzija:

1. kognitivna dimenzija (Marian i Shook, 2012; Bialystok, 2015) odnosi se na procese poput fleksibilnosti mišljenja, bržeg prebacivanja između zadataka i razvijene metajezične svijesti, pa višejezične osobe pokazuju bolju sposobnost rješavanja problema, brže usvajaju nove koncepte i lakše se prilagođavaju novim radnim okruženjima
2. interkulturalna dimenzija (Byram, 1997; UNESCO, 2022) uključuje sposobnost razumijevanja različitih kulturnih okruženja, razvoj empatije i učinkovite komunikacije u multikulturalnim situacijama; učenje jezika doprinosi izgradnji interkulturalne kompetencije koja je ključna za uspješno djelovanje u međunarodnim okruženjima i globalnim timovima
3. ekonomsko-profesionalna dimenzija (Ginsburgh i Weber, 2020; Graddol, 2006) odnosi se na tržišne i karijerne prednosti koje proizlaze iz poznavanja više jezika; jezične kompetencije olakšavaju mobilnost i omogućuju pristup međunarodnim tržištima rada te u konačnici povećavaju zapošljivost; višejezičnost je, dakle, oblik ljudskog kapitala, ali i strateški resurs obrazovnih institucija.

Sustavno poticanje višejezičnosti doprinosi ne samo profesionalnom razvoju pojedinca već i međunarodnoj prepoznatljivosti obrazovnih ustanova te nacionalnoj konkurentnosti.

3. Metodologija istraživanja

3.1. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja bio je empirijski ispitati utjecaj višejezičnosti na profesionalnu mobilnost i razvoj karijere studenata koji pohađaju visoka učilišta u Zagrebu, s naglaskom na povezanost između jezičnih kompetencija i percipirane zapošljivosti u međunarodnim okruženjima. Dodatni cilj bio je analizirati razinu institucionalne podrške učenju stranih jezika i sudjelovanju u međunarodnim akademskim programima. Podciljevi su definirani istraživačkim pitanjima poput utjecaja višejezičnosti na zapošljivost i profesionalnu mobilnost studenata te procjenu institucionalne podrške za učenje stranih jezika te mogućnosti karijernog razvoja.

3.2. Hipoteze istraživanja

U odnosu na cilj istraživanja postavljene su sljedeće hipoteze:

- H1 Višejezičnost pozitivno korelira sa zapošljivošću i karijernim razvojem studenata osobito u kontekstu međunarodnog poslovanja.
- H2 Međunarodna mobilnost (npr. Erasmus+) pozitivno utječe na profesionalnu samouvjerenost i pristup karijernim prilikama na globalnom tržištu.
- H3 Jača institucionalna podrška značajno podržava učinke višejezičnosti na karijerni razvoj.

3.3. Opis uzorka i karakteristike sudionika

Istraživanje je provedeno tijekom akademske godine 2024./2025. putem anonimne *online* ankete izrađene u alatu *Google Forms*. Ukupan broj ispitanika bio je 250 studenata, što čini dovoljno velik uzorak za osnovnu deskriptivnu i korelacijsku analizu.

Kada je riječ o strukturi istraživačkog uzorka, prema pripadnosti sveučilištu, u istraživanju je sudjelovalo čak 46 % studenata Sveučilišta u Zagrebu, dok 32 % ispitanika pohađa Sveučilište Vern, a 22 % Sveučilište Libertas. Prema spolu, većinu čine studentice (61 %), dok muškarci čine 38 % sudionika istraživanja, a 1 % ispitanika izjasnilo se kao ostali ili nije željelo navesti spol.

U odnosu na razinu studija, 58 % sudionika pohađa prijediplomski studij, dok je 42 % upisano u diplomatske programe. Gledano prema studijskom području, najve-

ći udio ispitanika dolazi s područja ekonomije i menadžmenta (36 %), zatim s područja turizma i međunarodnog poslovanja (29 %), dok 18 % studira komunikacijske znanosti. Preostalih 17 % pripada ostalim disciplinama, uključujući pravo, inženjerstvo i dizajn.

Kada je riječ o iskustvu međunarodne mobilnosti, 28 % studenata sudjelovalo je u Erasmus+ programu ili sličnim oblicima razmjene. Daljnjih 47 % ispitanika još nije sudjelovalo u programima mobilnosti, ali planira. Interes za sudjelovanje u međunarodnim programima mobilnosti ne pokazuje 25 % ispitanika. Ovi podatci omogućuju jasniji uvid u profil ispitanika te služe kao temelj daljnje analize.

3.4. Instrument istraživanja

Za prikupljanje podataka u ovom istraživanju korišten je strukturirani anketni upitnik koji je sadržavao ukupno 15 pitanja raspoređenih u četiri tematske cjeline. Svaka cjelina obuhvaćala je specifičan skup varijabli povezanih s ključnim aspektima višejezičnosti i profesionalne mobilnosti, s ciljem sveobuhvatnog sagledavanja jezičnog repertoara studenata te njihovih iskustava i stavova u međunarodnom kontekstu.

Prva tematska cjelina odnosila se na opće podatke o ispitanicima te je uključivala prikupljanje osnovnih demografskih i akademskih informacija kao što su spol, dob, godina studija, studijski smjer i prethodno međunarodno iskustvo. Svrha prikupljanja tih podataka bila je izraditi profil uzorka te omogućiti usporedbe među različitim skupinama studenata, primjerice između onih s Erasmus iskustvom i onih koji u programima mobilnosti nisu sudjelovali, kao i između studenata prijediplomske i diplomske razine. Time se osigurava kontekst za interpretaciju rezultata i omogućuje identificiranje obrazaca koji se javljaju unutar specifičnih podskupina.

Druga cjelina usmjerena je na procjenu jezičnih kompetencija sudionika. U ovom dijelu ispitanici su navodili broj jezika koje poznaju, procjenjivali razinu svoga znanja prema CEFR skali te iznosili informacije o načinima učenja jezika, uključujući formalno obrazovanje, jezične tečajeve, korištenje digitalnih alata i samostalno učenje. Također se ispitivala učestalost upotrebe stranih jezika u akademskom, profesionalnom i neformalnom kontekstu. Takvi podatci omogućuju procjenu širine i kvalitete jezičnog repertoara studenata te uvid u funkcionalnost njihovih jezičnih vještina u svakodnevnom životu i studijskim obavezama.

Treća tematska cjelina bavila se percepcijom utjecaja višejezičnosti na profesionalni razvoj. Ispitanici su procjenjivali u kojoj mjeri poznavanje stranih jezika doprinosi zapošljivosti, razvoju karijere, sudjelovanju u međunarodnim timovima, pristupu globalnom tržištu rada i spremnosti za rad u inozemstvu. Ova cjelina omogućuje uvid u stavove i doživljaje studenata o praktičnoj vrijednosti višejezičnosti te u prednosti koje ispitanici prepoznaju u kontekstu budućeg profesionalnog djelovanja.

Četvrta cjelina odnosila se na institucionalnu podršku učenju jezika i međunarodnoj mobilnosti. Ispitanici su ocjenjivali dostupnost i kvalitetu jezičnih kolegija, njihovu usklađenost sa strukom, poticanje studentske razmjene, dostupnost informacija o Erasmus i drugim međunarodnim programima te stvarne mogućnosti primjene jezika u praksi. Ovaj segment istraživanja omogućuje identifikaciju institucionalnih nedostataka, kao i prepoznavanje pozitivnih primjera i mogućih smjernica za unapređenje sustava podrške unutar visokog obrazovanja.

Anketa je uključivala Likertovu ljestvicu od 1 do 5, gdje 1 označava potpuno neslaganje, a 5 potpuno slaganje s navedenim tvrdnjama. Uz zatvorena je pitanja uključeno i jedno otvoreno pitanje o osobnim iskustvima i mišljenju o ulozi višejezičnosti u budućem profesionalnom razvoju.

Kada je riječ o validaciji i pouzdanosti instrumenta, pilot verzija ankete provedena je na uzorku od 20 studenata radi provjere razumljivosti i jasnoće pitanja. Na temelju povratnih informacija izvršene su manje prilagodbe formulacija. Pouzdanost instrumenta izračunata je s pomoću Cronbach α koeficijenta koji je iznosio 0,86, a što ukazuje na visoku unutarnju konzistentnost upitnika.

Podatci su prikupljeni tijekom razdoblja od siječnja do ožujka 2025. Anketni link distribuiran je putem studentskih *mailing*-lista i društvenih mreža (Facebook, LinkedIn, WhatsApp grupe), uz napomenu o anonimnosti i dobrovoljnosti sudjelovanja.

U analizi podataka korišteni su alati *Python* i biblioteka *Matplotlib*, *Microsoft Excel* i *Google Sheets* za osnovnu statističku obradu. Provedene su deskriptivne analize (frekvencije, postotci, aritmetičke sredine) i korelacijska analiza (Pearsonov koeficijent) radi utvrđivanja odnosa između varijabli poput: broja poznatih jezika i percipirane zapošljivosti; institucionalne podrške i spremnosti na međunarodnu mobilnost te razine studija i percepcije karijernih koristi višejezičnosti. Kvalitativni odgovori analizirani su tematskom analizom, odnosno grupiranjem sličnih pojmova i ideja u zajedničke kategorije (npr. „motivacija za učenje jezika”, „problemi u kurikulu”, „pozitivna Erasmus iskustva”).

Sudjelovanje je bilo dobrovoljno i anonimno. Sudionicima je prije ispunjavanja ankete objašnjen cilj istraživanja te su mogli odustati u bilo kojem trenutku. Nisu prikupljeni nikakvi osobni podatci koji bi mogli identificirati ispitanike. Istraživanje je provedeno u skladu s etičkim smjernicama Europske udruge za istraživanja u obrazovanju (European Educational Research Association, 2020).

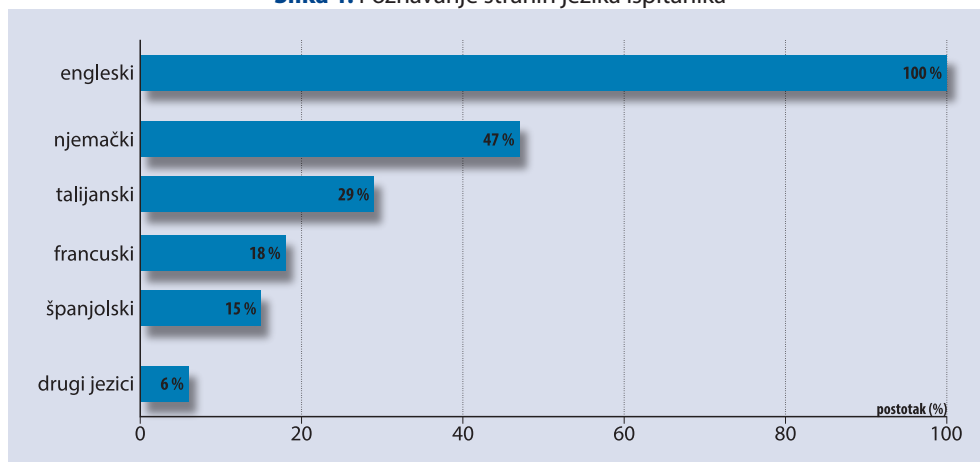
4. Rezultati i rasprava

4.1. Opće jezične kompetencije ispitanika

Analiza podataka pokazala je da ispitanici u prosjeku poznaju 2,7 jezika (uključujući materinski), što potvrđuje visoku razinu višejezičnosti među studentima.

Engleski jezik poznaje gotovo 100 % sudionika, njemački jezik 47 %, talijanski 29 %, francuski 18 %, španjolski 15 %, a druge jezike (npr. slovenski, turski, kineski) 6 % ispitanika kao što je prikazano na Slici 1.

Slika 1. Poznavanje stranih jezika ispitanika

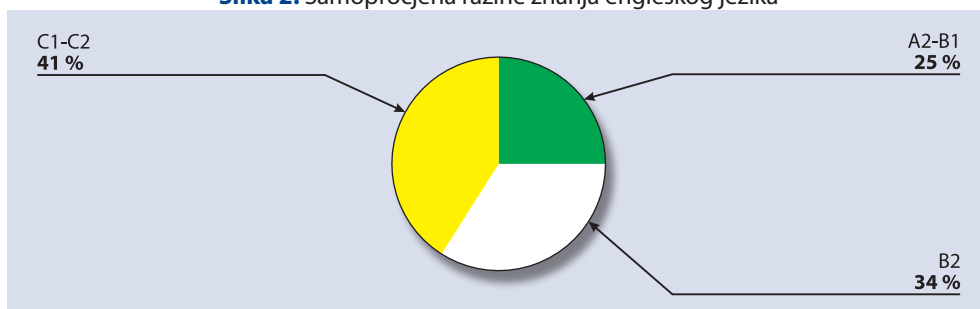

Izvor: obrada autora

Zanimljivo je istaknuti da 62 % ispitanika uči i dodatni strani jezik tijekom studija, a 37 % planira nastaviti s učenjem nakon završetka fakulteta, najčešće iz profesionalnih razloga.

Studenti u Hrvatskoj imaju solidnu osnovu višejezičnosti, ali znanje je često koncentrirano na engleski, dok je poznavanje drugih jezika ograničeno. Ovaj aspekt odražava globalni trend „dominacije engleskog” koji je postao *lingua franca*, ali istodobno prikazuje i strukturni deficit višejezičnosti u obrazovnom sustavu.

Vežano za samoprocjenu poznavanja engleskog kao stranog jezika (prema CEFR-u), čak 41 % studenata procjenjuje svoje znanje engleskog na razini C1 – C2, 34 % studenata procjenjuje svoje znanje engleskog na razini B2, a 25 % studenata procjenjuje svoje znanje engleskog na razini A2 – B1 kao što je prikazano na Slici 2. Na temelju prikazanih podataka može se zaključiti da studenti u prosjeku imaju visoku povjerenje u svoje znanje engleskog jezika, pri čemu se najveći udio procjenjuje na naprednim razinama. Takva distribucija sugerira relativno visoku samouvjerenost i percepciju vlastitih jezičnih kompetencija.

Slika 2. Samoprocjena razine znanja engleskog jezika

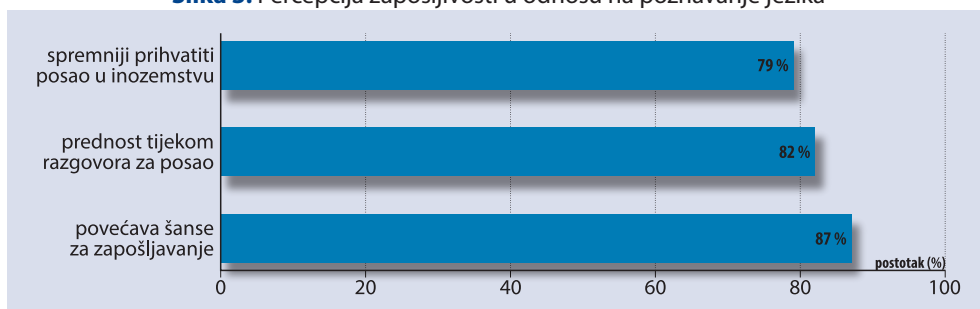
Izvor: obrada autora

Dobiveni se podaci mogu promatrati kao pokazatelj percepcije vlastitih sposobnosti, ali ne nužno i kao pouzdan pokazatelj stvarne razine znanja. Ovi rezultati te njihova objektivna utemeljenost nije bila predmet daljnjeg razmatranja unutar ovog istraživanja.

4.2. Višejezičnost i percepcija zapošljivosti

Većina ispitanika smatra da poznavanje stranih jezika značajno doprinosi profesionalnim prilikama i konkurentnosti na tržištu rada. Naime, čak 87 % sudionika izjavljuje da višejezičnost povećava njihove šanse za zapošljavanje, a 82 % smatra da im poznavanje stranih jezika pruža prednost tijekom razgovora za posao. Rezultati istraživanja ukazuju na jasno izraženu percepciju povezanosti višejezičnosti i zapošljivosti među studentima.

Nadalje, 79 % ispitanika ističe da bi bili skloniji prihvatiti poslovnu priliku u inozemstvu kada bi bolje poznavali lokalni jezik zemlje u kojoj bi radili, što je prikazano na Slici 3.

Slika 3. Percepcija zapošljivosti u odnosu na poznavanje jezika

Izvor: obrada autora

Korelacijska analiza, prikazana u Tablici 1, pokazala je pozitivnu korelaciju ($r = 0,68$) između broja poznatih jezika i percepcije zapošljivosti. Rezultati pokazuju da

ispitanici koji govore tri ili više jezika procjenjuju svoje izgleda na globalnom tržištu rada znatno povoljnije od onih koji govore manji broj jezika. Percepcija zapošljivosti mjerena je Likertovom ljestvicom od 1 do 5, gdje veća vrijednost označava višu samo-procenu vlastite zapošljivosti.

Tablica 1. Povezanost jezičnih kompetencija i profesionalne samoprocjene

Broj stranih jezika	Prosječna percepcija zapošljivosti	N
jedan jezik	2,4	63
dva jezika	3,15	88
tri jezika	3,95	62
četiri jezika	4,35	37

Izvor: obrada autora

U kvalitativnom dijelu ankete studenti su u odgovorima na pitanja otvorenog tipa dodatno opisali specifične koristi koje, prema njihovu iskustvu ili očekivanjima, proizlaze iz poznavanja stranih jezika.

Ispitanici najčešće naglašavaju da im višejezičnost olakšava komunikaciju s međunarodnim klijentima i poslovnim partnerima te omogućuje aktivno sudjelovanje u međunarodnim razmjenama, posebno u programima kao što su Erasmus+ i CEE-PUS. Nadalje, studenti ističu da im poznavanje stranih jezika otvara mogućnost zapošljavanja u multinacionalnim kompanijama u kojima je komunikacija na stranom jeziku nužan dio profesionalnih aktivnosti. Dodatno, kao jednu od važnih prednosti navode i pristup široj stručnoj literaturi i akademskim izvorima koji nisu dostupni na materinskom jeziku, što pridonosi kvalitetnijem stručnom i akademskom razvoju.

Ovi kvalitativni uvidi potvrđuju da studenti jezične kompetencije promatraju ne samo kao komunikacijski alat već i kao resurs koji omogućuje mobilnost, pristup globalnom znanju te profesionalni napredak. Takvi stavovi u skladu su s nalazima međunarodnih izvještaja OECD-a (2022) i Eurostata (2023) u kojima se također ukazuje na pozitivnu povezanost između jezičnih kompetencija i veće zapošljivosti u globaliziranom tržišnom kontekstu te upućuju na to da studenti jezične kompetencije doživljavaju kao važan čimbenik profesionalne mobilnosti i uspjeha na globalnom tržištu rada.

4.3. Profesionalna mobilnost i međunarodno iskustvo

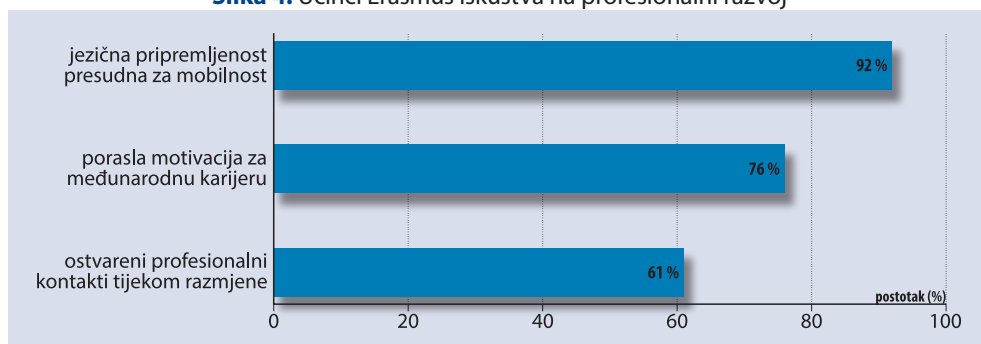
Analiza mobilnosti pokazuje jasnu povezanost između višejezičnosti i spremnosti studenata na sudjelovanje u međunarodnim programima. Struktura iskustava mobilnosti prikazana je u poglavlju metodologije, a ovdje je fokus usmjeren na interpretaciju u kontekstu jezičnih kompetencija. Podatci pokazuju da studenti s višom razinom višejezičnosti iskazuju veću vjerojatnost sudjelovanja u Erasmus+ i sličnim programima te veću spremnost na rad u međunarodnom okruženju. Posebno je

vidljivo da nedovoljna jezična priprema predstavlja jednu od glavnih prepreka mobilnosti, što potvrđuju komentari ispitanika i učestalost odgovora koji naglašavaju potrebu za većom institucionalnom podrškom učenju jezika.

Odgovori studenata koji su već sudjelovali u programima Erasmus mobilnosti pokazuju da je poznavanje stranih jezika imalo presudnu ulogu tijekom njihova međunarodnog studijskog boravka. Čak 92 % ispitanika istaknulo je da bi bez odgovarajuće jezične pripremljenosti sudjelovanje u nastavi, snalaženje u svakodnevnim situacijama i integracija u novu akademsku zajednicu bilo znatno otežano. Ovaj podatak potvrđuje da je jezična kompetencija temeljni preduvjet uspješne studentske mobilnosti.

Dodatno, sudjelovanje u programu mobilnosti imalo je vidljiv utjecaj na profesionalne aspiracije ispitanika. Prema rezultatima, 76 % sudionika razmjene navodi da im je iskustvo boravka na stranom sveučilištu povećalo interes za izgradnju karijere u međunarodnom okruženju, što ukazuje na dugoročan motivacijski efekt Erasmus programa. Također, 61 % ispitanih studenata ostvarilo je profesionalne kontakte tijekom razmjene koje su kasnije mogli iskoristiti u procesu zapošljavanja, što potvrđuje važnost mobilnosti ne samo za razvoj jezičnih i interkulturalnih sposobnosti već i za formiranje profesionalnih mreža koje doprinose konkurentnosti na tržištu rada.

Slika 4. Učinci Erasmus iskustva na profesionalni razvoj

Izvor: obrada autora

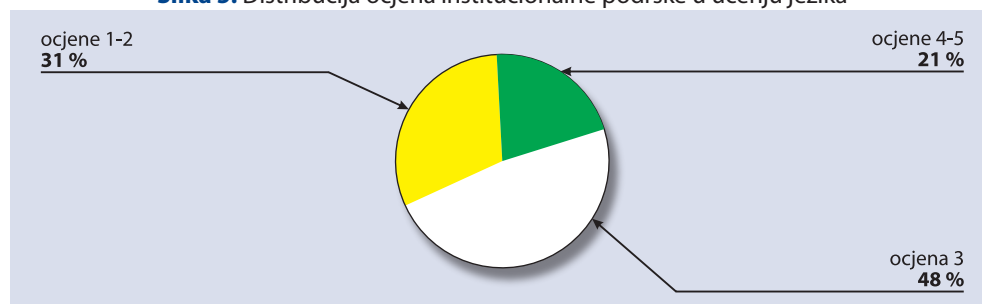
Valja spomenuti podatak da je 68 % studenata koji nisu bili na razmjeni izjavilo da bi sudjelovali u programu mobilnosti kada bi imali bolju jezičnu pripremu, što upućuje na to da nedovoljno poznavanje jezika djeluje kao izazov ili prepreka za mobilnost.

4.4. Institucionalna podrška učenju jezika

Percepcija podrške fakulteta u poticanju višejezičnosti mjerena je na ljestvici od 1 do 5 (1 = vrlo niska, 5 = vrlo visoka). Rezultati pokazuju prosječnu ocjenu 3,1, što nadalje ukazuje na umjerenu, ali nedovoljnu institucionalnu potporu. Rezultati poka-

zuju da studenti imaju umjereno negativnu percepciju spram institucionalne podrške za učenje jezika i sudjelovanje u međunarodnim programima. Tek 21 % ispitanika dalo je visoke ocjene (4 ili 5), dok gotovo polovina sudionika (48 %) procjenjuje podršku osrednjom, ocjenom dobar (3). Preostalih 31 % studenata izrazito je nezadovoljno, ocjenjujući podršku najnižim ocjenama (1 ili 2). Grafički prikaz raspodjele odgovora prikazan je na Slici 5.

Slika 5. Distribucija ocjena institucionalne podrške u učenju jezika

Izvor: obrada autora

4.5. Analiza odgovora na pitanja otvorenog tipa

Studenti jasno artikuliraju potrebu za relevantnim, praktično orijentiranim i višerazinskim pristupom učenju jezika koji bi bio povezan s njihovim budućim zanimanjima. Kvalitativna analiza 250 odgovora na pitanja otvorenog tipa otkriva tri dominantne teme:

1. motivacija i samostalno učenje: mnogi studenti uče dodatne jezike samostalno (putem aplikacija poput Duolingo ili YouTube tečajeva), smatrajući formalne kolegije preopćenitima ili manjkavima, odnosno neupotrebljivima
2. Erasmus kao katalizator mobilnosti: studenti koji su sudjelovali u razmjeni ističu konkretne koristi poput povećanog samopouzdanja, novih radnih iskustava, bolje komunikacije u multikulturalnim timovima
3. potrebna reforma kurikula: često se spominje potreba za vještinama i primijenjenim znanjima koja kombiniraju jezik i struku, primjerice „Poslovna analitika na engleskom jeziku” ili „Međukulturalni pregovori na njemačkom jeziku”.

U odgovorima na pitanja otvorenog tipa studenti najčešće spominju izazove kao što su ponavljanje sadržaja engleskog jezika iz srednje škole, nedostatak ponude drugih jezika (osobito njemačkog i francuskog), nedovoljna povezanost jezika s profesijom (npr. poslovni, tehnički ili turistički vokabular), ograničene mogućnosti za praktičnu primjenu jezika putem projekata ili razmjene.

S druge strane, pojedini studiji, osobito Fakultet turizma i menadžmenta te Arhitektonski fakultet, istaknuti su kao primjeri dobre prakse jer aktivno potiču

sudjelovanje u Erasmus programima i nude tematske jezične kolegije („Business English”, „Deutsch für Tourismus”, „Engleski jezik za arhitekturu” i sl.).

4.6. Sinteza kvantitativnih i kvalitativnih nalaza

Rezultati sugeriraju da višejezičnost djeluje kao multiplikativni faktor profesionalnog razvoja. Odnos među znanjem jezika, mobilnosti i karijernog uspjeha može se opisati kružnim modelom:

Ovakav proces ima samoodrživu dinamiku: što više jezika ispitanik poznaje, to se lakše uključuje u međunarodne kontekste, što zatim dodatno potiče učenje novih jezika i razvoj profesionalnih vještina. Ovakav obrazac potvrđuju i istraživanja Europske komisije (2024) prema kojima se višejezičnost i mobilnost uzajamno potiču te zajedno povećavaju konkurentnost mladih stručnjaka.

Zaključno, dobiveni rezultati potvrđuju hipoteze postavljene na temelju teorijskih pretpostavki iz prethodnih poglavlja:

- višejezičnost ima pozitivan učinak na zapošljivost i profesionalni razvoj studenata u međunarodnom kontekstu
- studenti koji posjeduju međunarodno iskustvo i govore više jezika izražavaju veću profesionalnu samouvjerenost i spremnost za globalno tržište
- kvaliteta institucionalne podrške identificira se kao ključan element zato što znatno povećava učinke višejezičnosti na akademski i karijerni razvoj studenata.

Usporedba s prijašnjim istraživanjima (Kunda i Mihaljević, 2021; OECD, 2019) pokazuje da se hrvatski obrazovni sustav suočava s istim izazovima kao i većina europskih zemalja, odnosno s nedostatkom nastavnih sadržaja iz drugih stranih jezika. Naglašena je potreba za integracijom strukovno orijentiranih jezičnih kolegija u kurikulum studija koji osposobljavaju studente između ostaloga i za globalno tržište rada. Ovi rezultati ukazuju da višejezičnost treba promatrati ne samo kao obrazovnu nego i kao razvojnu politiku stoga što utječe na zapošljivost, gospodarstvo i međunarodnu kompetentnost budućih zaposlenika. Dobiveni rezultati u velikoj se mjeri podudaraju i s inozemnim istraživanjima. Studija Brylla (2015) potvrđuje da studenti s iskustvom mobilnosti ostvaruju bolje profesionalne ishode i imaju veću vjerojatnost zapošlja-

vanja u međunarodnom okruženju. Slično tome, Valls-Figuera, Torrado-Fonseca i Borràsa (2023) ukazuju na to da sudjelovanje u međunarodnim programima mobilnosti značajno povećava interkulturalnu kompetenciju i sposobnost međunarodnog karijernog razvoja, što je u skladu s rezultatima ovog istraživanja. Ovakvi rezultati dodatno potvrđuju važnost institucionalne podrške i kvalitetnih jezičnih programa, kao i tezu da višejezičnost ne može nastati spontano, nego zahtijeva institucionalnu i stratešku podršku.

5. Zaključak

Rezultati provedenog istraživanja potvrđuju da poznavanje i aktivno korištenje stranih jezika ima značajan i višedimenzionalan utjecaj na profesionalnu mobilnost i razvoj karijere studenata. Višejezičnost se pokazuje ne samo kao komunikacijska prednost već i kao ključna komponenta profesionalnog identiteta te važan element ljudskog kapitala u globalnom gospodarstvu.

Analiza podataka na uzorku od 250 ispitanika pokazala je da većina studenata (87 %) smatra da poznavanje više jezika povećava mogućnost zapošljavanja, a 79 % da otvara put prema međunarodnim karijerama. Ujedno, studenti koji su sudjelovali u programima mobilnosti, poput *Erasmus+*, iskazuju viši stupanj profesionalne samouvjerenosti i češće ostvaruju kontakte koji vode prema poslovnim prilikama u inozemstvu.

Unatoč pozitivnim stavovima, istraživanje je otkrilo i niz nedostataka u institucionalnoj podršci. Samo 32 % ispitanika smatra da ih fakultet aktivno potiče na učenje dodatnih jezika, a većina ocjenjuje ponudu jezičnih kolegija kao ponavljanje srednjoškolskih sadržaja. Ograničene prilike formalnog obrazovanja za praktičnu primjenu jezika u međunarodnom kontekstu te nedovoljna integracija i usvajanje jezika u profesionalnom i stručnom kontekstu, utemeljena na poučavanju kao *Language for specific purposes* (LSP), dakle putem alata za specifičnu upotrebu, predstavljaju glavne izazove. Time se potvrđuje da se višejezičnost ne razvija spontano, već zahtijeva sustavnu podršku obrazovnih institucija i kvalitetne jezične programe.

Ograničenja istraživanja također treba uzeti u obzir. Uzorak obuhvaća samo tri zagrebačka sveučilišta, što ograničava mogućnost generalizacije rezultata na nacionalnoj razini. Nadalje, podatci su utemeljeni na samoprocjeni jezičnih vještina, što može dovesti do subjektivnog precjenjivanja sposobnosti. Budući da istraživanje nije longitudinalno, njime se ne mogu precizno utvrditi dugoročni učinci višejezičnosti na stvarno zapošljavanje.

Obrazovne ustanove imaju presudnu ulogu u razvoju jezičnih kompetencija jer one oblikuju način na koji studenti, odnosno općenito mladi ljudi povezuju jezik s profesijom, kulturom i međunarodnim tržištem rada. Područje poučavanja jezika

trebalo bi stoga imati svrhu koja se usredotočuje na razvoj jezičnih vještina određene profesije. Akademski ciljevi kolegija koji poučavaju strane jezike trebali bi kurikulum biti planirani interdisciplinarno te fokusirani na specijalizirani kontekst, a ne na opće vještine. Budući da tehnološke, tržišne i društvene promjene ubrzavaju transformaciju radnih mjesta, nužno je osmišljavati programe koji brzo osposobljavaju mlade za konkretne, primjenjive vještine da bi mogli brzo ući na tržište rada i prilagoditi se i jezično novim zahtjevima.

Na temelju analize podataka i teorijskih uvida može se izdvojiti pet preporuka za razvoj višejezičnosti u visokom obrazovanju i obrazovnim politikama:

1. integracija jezika u sve studentske programe: jezici trebaju biti važan dio svih studentskih programa, osobito onih usmjerenih na međunarodno poslovanje, menadžment i komunikacije; obvezni jezični moduli trebali bi biti prilagođeni struci (npr. poslovni engleski jezik za arhitekturu, njemački ili talijanski u turizmu, francuski u gastronomiji) te biti fokusirani na poučavanje svrsishodnih praktičnih vještina i kompetencija
2. razvoj interdisciplinarnih kolegija: preporučuje se razvoj kolegija koji povezuju jezik s profesionalnim kompetencijama, primjerice „Digitalni marketing na engleskom jeziku”, „Međukulturalna komunikacija”, „Menadžment u međukulturalnom poslovanju”, „Pregovori u međunarodnom okruženju”, „Civilizacijska kultura na stranom jeziku” i sl.
3. poticanje međunarodne mobilnosti potrebno je dodatno promicati Erasmus+, CEEPUS i sličnim programima, uz osiguravanje bolje jezične pripreme studenata prije odlaska na razmjenu; mobilnost dokazano potiče samostalnost, interkulturalnu kompetenciju i zapošljivost
4. osnivanje sveučilišnih jezičnih centara: sveučilišta bi trebala osnovati centre za višejezično obrazovanje koji nude besplatne ili subvencionirane tečajeve stranih jezika, posebno onih koji su strateški važni za gospodarstvo (njemački, francuski, talijanski)
5. digitalna i inovativna rješenja za učenje jezika: uvođenje digitalnih platformi, mobilnih aplikacija i *e-learning* alata može znatno povećati dostupnost i fleksibilnost učenja jezika; takvi alati također omogućuju praćenje napretka i personalizirano učenje.

Višejezičnost nije samo obrazovni cilj nego i strateški resurs gospodarstva. U kontekstu hrvatskog tržišta rada, u kojem su ključni sektori turizam, trgovina, IT i međunarodne usluge, strateško planiranje i ulaganje u jezične kompetencije povećava i nacionalnu konkurentnost. Sustavi koje potiču učenje stranih jezika postižu bolje gospodarske učinke i imaju fleksibilnije tržište rada, jer radnici s višestrukim jezičnim vještinama lakše i brže odgovaraju na promjene u globalnom okruženju.

Istodobno, višjezičnost ima kulturnu i društvenu dimenziju. Promiče toleranciju, razumijevanje i suradnju među ljudima različitih nacionalnosti, što pridonosi socijalnoj koheziji i smanjenju kulturnih barijera unutar Europe. U tom smislu, ulaganje u jezične kompetencije mladih predstavlja dugoročnu investiciju u održivi razvoj. Poznavanje više jezika i njihove kulturne dimenzije u suvremenom se društvu potvrđuje kao jedan od najvažnijih čimbenika profesionalnog uspjeha i međunarodne mobilnosti. Promicanje višjezičnosti zahtijeva zajedničko djelovanje obrazovnih institucija, gospodarstva i državnih institucija.

Kao što ističu Bourdieu (1991), Byram (1997) i podatci OECD-a (2022), jezik je više od sredstva komunikacije te funkcionira kao alat pristupa, identiteta i moći. Sustavno ulaganje u višjezično obrazovanje omogućuje mladim ljudima da postanu konkurentniji na tržištu rada, da aktivno sudjeluju u globalnim procesima te da grade kulturno otvorenije i odgovorno društvo s ciljem blagostanja zajednice. U tom kontekstu, razvoj višjezičnih kompetencija predstavlja temelj za stvaranje generacije stručnjaka koji mogu uspješno oblikovati i upravljati globalnim izazovima 21. stoljeća.

Literatura

1. Bialystok, E. (2015). Bilingualism and the development of executive function: The role of attention. *Child Development Perspectives*, 9(2), 117–121.
2. Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power*. Cambridge: Polity Press.
3. Bryła, P. (2015). The impact of international student mobility on subsequent employability. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 177, 336–341.
4. Byram, M. (1997). *Teaching and assessing intercultural communicative competence*. Clevedon: Multilingual Matters.
5. CEDEFOP (2023). *Key competences for lifelong learning and labour market mobility*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
6. Crystal, D. (2012). *English as a global language* (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
7. Dearden, J. (2014). *English as a medium of instruction: A growing global phenomenon*. London: British Council.
8. Eurobarometer (2023). *Attitudes towards multilingualism in the EU*. Brussels: European Union.
9. Europska komisija (2020). *Languages and employability in Europe*. Brussels: European Commission.
10. Europska komisija (2023). *European skills agenda: Lifelong learning for global competitiveness*. Brussels: European Commission.
11. Europska komisija (2024). *European education area: Policy framework on multilingualism*. Brussels: Publications Office of the EU.
12. Eurostat (2023). *Language learning and employment mobility in the EU*. Luxembourg: Publications Office of the EU.

13. European Educational Research Association (2020). *Ethical guidelines for educational research*. EERA. <https://eera-ecer.de/about-eera/ethical-guidelines>
14. Ginsburgh, V. i Weber, S. (2020). *The economics of language*. Cambridge: Cambridge University Press.
15. Graddol, D. (2006). *English next*. London: British Council.
16. HGK (2023). *Analiza tržišta rada i potreba za stranim jezicima u hrvatskom gospodarstvu*. Zagreb: Hrvatska gospodarska komora.
17. Kunda, I. i Mihaljević, M. (2021). Foreign language competences in Croatian higher education: Challenges and perspectives. *Journal of Language Education*, 7(3), 45–58.
18. Marian, V. i Shook, A. (2012). The cognitive benefits of being bilingual. *Cerebrum*, 13, 1–13.
19. Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2024). *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije RH 2024. – 2030*. Zagreb: MZO.
20. OECD (2019). *Skills outlook 2019: Thriving in a digital world*. Paris: OECD Publishing.
21. OECD (2022). *Education at a glance 2022: Global competence indicators*. Paris: OECD Publishing.
22. UNESCO (2022). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. Paris: UNESCO.
23. Valls-Figuera, J., Torrado-Fonseca, M. i Borràs, J. (2023). The impact of international student mobility on multicultural competence and career development: The case of students from Latin America and the Caribbean in Barcelona. *Education Sciences*, 13(9), 869.

THE IMPACT OF MULTILINGUALISM ON THE PROFESSIONAL MOBILITY AND INTERNATIONAL CAREERS OF STUDENTS

Abstract

This paper analyzes the correlation between multilingualism, professional mobility, and career development among students at Croatian universities within the context of international careers and mobility. The research was conducted on a sample of 250 students from the University of Zagreb, VERN' University, and Libertas International University during the 2024/2025 academic year. The primary objective was to determine the extent to which foreign language proficiency influences employability, career progression, and readiness for the global labor market, while also assessing the level of institutional support for language learning in higher education institutions. The results indicate that multilingualism exerts a significant positive impact on professional development: 87 % of respondents believe that proficiency in multiple languages enhances competitiveness in the labor market, while 79 % state that language skills provide opportunities for international careers and participation in Erasmus+ programs. However, institutional support remains inconsistent. Only 32 % of students perceive that their institution actively encourages the learning of additional languages or participation in international projects. The study suggests the need for the systematic development of language policies in higher education and the integration of multilingual competencies into university curricula as a key factor for employability in a globalized economy.

Keywords: career development, motivation for foreign language learning, employability, Erasmus experiences, institutional support